

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۹/۱۱

ع . رشید د نهر و پوهننون استاد

يوه بله سياسي پوښتنه:

څنگه کولای شو افغانستان د نړيوال شر

له منگولو وژ غورو؟

تاریخ زموږ په وړاندې دی ، زموږ د ژوند او کارنامو ، بریو او ناکامیو ، غمیزو او خوشالیو هر څه زموږ په وړاندې رږدي او په بې صبری سره هیله کوي چې باید له هغوی زده کړو او دهغو په رڼا کې د خپلې راتلونکې په لور ډاډمن گام اوچت کړو . له بده مرغه چې نن سبا موږ د یوه تجربه شوي تاریخ په رڼا کې نه بلکې دیوه نا سنجول شوي پردې پلان له مخې ملي مسایلو ته اوږې ورکوو ، همداده چې له لنډې مودې پرمختګه وروسته ، دیبلا بیلو عواملو له مخې په خپلو ژمنو کې پاتې راځو ، د افراط او تفريط منگولو ته لویږو ، چې په دغه کړن سره بې له شکه هغه څه پرخپلو راتلونکو باندې ورتپوچي هم هغوی ته او هم موږ ته له شرمه پرته بل څه نه ترې جوړیږي او نه مو دهیلو او ارمانو کاروان ډبري وروستي تم ځای ته په امن او خواخوږۍ سره رسیږي . ځکه چې موږ تیر ورتنه پرتیروتنه وراچوو ، پرتاریخي حقایقو د جهالت پرده غورو او ځان ته په ځپاندو اوبو کې د لوټو په ایښودلو سره وروستي منزل ته درسیږو خیالي او خرافي خوبونه وینو .

وگورئ څلویښت کاله شول چې موږ مرو ، موږ تیر ایستل کیږو ، څلویښت کاله شول چې پرموږ پردی تیوری ، پردی ایډیالوژي ، پردی ارمانونه، پردی وسلې او پردی بمونه له یوې خواتیل کیږي او له بلې خوا په عملي توګه راباندې ازمویل کیږي ، یو غم ، یوه غمیزه لا پای ته رسیدلې نه وي چې بله سر راپورته کړي ، هره ورځ د تیږې ورځې په ارمان وو ، دا ځکه چې موږ له ځان ، ژوند او حقایقو سره عقلاني چلند نه کوو ، انسان او انسانیت په معاملو خرڅوو ، یوازي د ځان په فکر کې یو او ځان ساتو ، ځاني حیواني هیلو ته پر انساني اوملي هیلو او اړتیاو باندې لوړتیا ورکوو ، په مقابل کې بې ملت اوملي جوړښت هیواد او هیوادني ارزښتونه چې په هغو کې ددغه هیواد دهیلو تاریخ او ویاړ پراته دی هغه دخلکو په وینا داسې نه راته ښکاري لکه نصور ، موږ له ملي مسایلو سره ملي چلند نه کوو ، موږ ملي ارزښتونو ته اهمیت نه ورکوو او موږ عقیدوي مقدسات په معنوي تنده نه منو او نه یې د زړه له کومې درناوی کوو . ځکه خومو دا حال دی چې تیار د زمان د قصاب ځاني په وره کې ولاړیو او هریو ، هر قام ، هره بله او تپله دخپل مرګ شیبې ته هریو له قومی او عقیدوي اړیکو رانیولی بیاتر انفرادي وگړو پورې شیبوته انتظار باسو ، نه څه کولای شو اونه هم څه ویلای، ځکه چې مشکل په ما کې دی، وایې دمیری یوه ورځ لکې پورته شوه ، وزې غږ پرې وکړ چې ... دې لوڅه شوه خو د وزې چې ټول عمر لوڅه وه ، هلته بیا د سوال لپاره هیڅ هم نه وو . داکانه پرافغان، تر ټولو زیاته پر پښتون شوې، پښتون نن په هر ځای کې قرباني کیږي ځکه چې نه یو مخکښ لري اونه هم یو مخکښ لارښود او رهبر، یو څو چې په دوی کې شرایطو را پورته کړل ، هغوي هم په معاملو کې ښکل شول ان تردې چې نن د پانگوال بابا پراوړو ناست دهغه دمزدوړي اولاسپوڅي واکمنۍ دوپارونو ډنډوړي د ځان په نامه غږوي ... یومهمال مې ډاکتر نجیب الله ته په یوه غونډه کې وویل چې « دا سکاډ توغندي ولې، دا هریود پښتون پرسر لگيري، پښتون دې برباد کړ، دا وطن بربادیږي ... » راته په خندا شو خوپه جدي ژبه یې راته وویل : « مه ورخطاکیره ، پښتون نه بربادیږي اونه یې څوک بربادولای شي ، د بربادۍ لاملونه ناوړه کمزوري اونامرده پښتون استازي دي ... سره له دې چې زموږ په گډون خیانت ورته کوو، خو ته بې غمه اوسه، موږ به برباد شوو، نامردان او پردی پالي اواجیران به برباد شي خو پښتون افغان او پرتم به یې ژوندي وي ... » خوما ورسره ونه منله ... اوس چې دهغه خبره را

د پاڼو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په خبر و لولئ

یادوم پوهیږم چې په څومره ساده موسکا کې یې څومره لویه خبره کړې وه ... که پښتون انقلاب وکړ ، انقلابی شو ، که جهاد ته وتیله شو ، نو بیا جهادي شو ، چې طالبی سیلی راغله بیا طالبان جان شو ، چې دخونږي امریکا خونږی څپه راغله بیا دموکرات شو ، په داسې حال کې چې دغه یوه څپاوه ته هم ټینگ نه شو او نه یې دخان ثبات په کې وموند . ددنیا هر غم چې و پرده راغی ، که روس یرغل وکړ ، بیا یې هم په لاس پوځو پښتون وواهه ، که جهاد ؟ پیل شو ، مجاهد شو ، بیا هم دی په کې تباہ شو ، که یې د القاعدې میلمه پالنه وکړه بیا هم دي برباد کړل شو ، اودادی اوس چې نړیوال انډوخر جوړ شوی له پراخي نړیوالې توپي سره لاس اوگريوان شو ، که امریکا را غله بیا یې هم پښتون ته صوبدار صاحب ووايه او په بيواکي سره یې د جنگی غلام په توگه کار تری واخيست چې تراوسه هم دغه چار روان دی خو یوچا هم ورته ونه ویل:

چا درته وي چې زړه کې ځای ورکوه سليمه کور ته دبلا راوسته

داتول هغه څه او هغه څوک وو چې راغلل ، وپي وژل ، لوبت یې کړل او اوس دادي بیره دځان له پاره د اوږو پزه جوړي او ځان دجنایتونو له صحنې وباسي ، رښتیا باید ووايو چې ، مور له یرغلگرو څخه یوازې دهبواد بربادي زده کړه ، یوازې مودځان اوملت دتحقیرواتوهین کلچر زده کړ ، ځکه خوهمداده چې تراوسه مرو ، تراوسه خرڅیرو اوتراوسه دهرکس او ناکس له خوا هغه لوبې را باندي کيږي چې د پسونو په شان په رڼا ورځ په نړیوال بازار کې معاملي ته وړاندي کيږو اوڅوک دانسان په نامه رحم نه راباندي کوي داځکه چې:

رهبان شول رهزان ، ما درته نه وي...؟

افغان هويت ژغورنه، وړاندي او وروسته!

د دیورند دا خوا او هغه خوا نه ماتیدونکي اونه بیلیدونکي ملت ، هغه ځواک دی چې دوی تل د آسیایي واکمنیو په توازن او انډول کې خپل مهم ځای دخان کړی دی ، چې ددغه کارلوی لامل دتاریخ په اوږدو کې تل لکه چې ما مخکې یاده کړه ، یوه باایمانه او پرقام مینه او سالمه افغانی رهبري وه . داسې رهبري چې لویدیز ته تربغداد او یورپ پورې ، جنوب ته دجنوبي آسیا تر ځنډو پورې ، شمال ته تر مرکزی آسیا او چین پورې دیوې ستراتیژیکي اړتیا په توگه مخه وراوبسته ، زه له تاریخه درته غږیږم ، له بهلول لودي بیا تر شیرشاه سوري پورې ، اویاهم تر میرویس او احمدشاه ابدالي پورې دوي ټول دځوانی په لوړواوځوښ کې د افغانانو او پښتنو مشري ته لاس ورواچاوه . شیرشاه په ډیره ځوانی کې دهنډوستا واکمن شو ، دده لویي اوکامیابي په دې کې وه چې دحوادثو په وړاندي یې آگاهانه ، شعوري او حسابي چلند کاوه ، ده تر هرڅه دمخه دیوې پیاوړې ادارې له پاره یو پیاوړي شعور لومړی ځان او وروسته خپل قوم ته ورکړ ، او ټولو ته یې په ډاگه ووي چې قومیت او قبیلویت مودورکي او ماتې کندي ته وراچوي ، یوملت شی ، یوپیاوړي ځواک شی اود یوه پیاوړي ځواک شعور دخان کړی . چې له بده مرغه دده پردغې میراثي وینا باندي مغلو نژدي درس سوه کاله او انگریزان دوه سوه کاله واکمني وکړه ، برعکس پښتون ځان پر قومي ، قبیلوي اومذهبي ماجراووباندي بوخت وساته چې تراوسه هم په خپل هم هغه رانده فکر سره په بدبختی کې بوخت دي اوپه همدغه خیال کې ساتل شوی . دا ولی ؟ زه فکرکوم چې د ولی ټکي ته یوازې سترگور شاعر ځواب ویلي شي او هغه دادی چې وایي:

**منم رهبر په خپله مخکې لاړو
خو قافله خويي په شا راوسته**

**څومره جونگرو ته د اور ورته که
چې خپل محل ته دي رڼا راوسته**

زما ټول مطلب له دغې یادوني څخه دادی چې ددغې مقدمې په ترڅ کې له خپل ځوان افغان- پښتون سره دیوې شبیې له پاره د زړه خواله وکړم ، څنگه ؟ خبره له دغې پوښتنې را پیل کوم چې ته په داسې شرایطو کې لکه چې همداسې پردې قوم راغلي څنگه کولای شي ځان ، وطن او دغه ملت وژغوري ؟ زه پوهیږم چې راته وایي به : فکرکوم چې مور ځلوبښت کاله یوې لویې معاملي وځپلو ، وپي وژلو او په داسې بدمرغیوي ور واړولو چې اوس په ډاگه چغې وهو:

یو زخم نه دی چې به روغ شي

د پانوی شمیره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي . په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولی

هزار زخمونه مې په زړه دي مېر به شمه

دريغه ، چې مور چا دومره خبرې ته پريښي واي چې له زخمو مو فرياد كړي واي اود درملني په پارمو يوڅه نړۍ او انسان ته ويلي واي. مور ته دومره وخت چا رانه كړ ، اونه تراوسه دوى زموږ په باره كې دانساني خواخوږۍ په نامه نه څه كوي او نه يې وايي ... ما ته يې د باروتو غونډۍ جوړه كړي او را ته وايي تر لاندې كينه چې له اور په امن پاتې شي ، ماته يې دنړۍ داوسنيو پرمختگونو څخه د بمونو مور له ځان سره راوړي اولته يې په آزمويڼه باندې اخته دي ، مور لاهم د دوى رحم او مهربانۍ ته سترگې په لاره يو ، آيا دامهرباني به كله پرمور باندې دهغوى له خوا چې مور ته يې دغه برخليک لورولى دى را په برخه شي ؟ كه مور په دغه حال كې لكه چې يو داکار كله هم شونې نه دى . د ماشومتوب پرمهال مې له پاچاخانه ديوي وينا په ترڅ كې (۱۳۴۷ غزني) كې يوه جالبه كيسه واورېده ، هغه په همداسې يوه ورته حالت كې دغه كيسه ياده كړه چې : ديوه غريب سړي ميرمنې له خپل غريب خاوند څخه دسرو زرو دننكې غوښتنه وكړه ، او ورته ويې چې په هرډول كيږي زه ننكې غواړم ، ننكې ، سړى ورته وويل چې دا غريبې اودا ستاغوښتنه ، داهيڅ شونې نه ده ، دخاوند او ميرمنې په همدغه سره دعوه وه ، هره ورځ به چې خاوند كورته را ننوتى نه و دى به ننكې ترغوښته ، سړى يې دومره په عذاب كړ چې يوه ورځ كورته راغى كله چې ميرمنې بيا ننكې ترغوښته ده په ځواب كې ورته وويل : پرې مې ږده چې نورنو زه ستا دېزې د پرې كولو په غم كې يم او ته رانه ننكې غواړي ؟!

زموږ خبره هم اوس پر همدغه ځاى دريدلې ده ، مور له پرديو د رحم او مهربانۍ تمې او هيلې ته سترگې نيولي دي په داسې حال كې چې هغوى زموږ د سرو هلو اونابودۍ له پاره راغلي وو او راغلي دي اوزموږ د ويناوو اوبڼكو پر نشه خپل خمارونه ماتوي ...

زما خوږه او درنه وياړليېه افغانه ! زه نصحت نه درته كوم ، زه پوهيږم چې ستا نيمگري سوچ ته زمانصحت هم هسې هوايي خبره ښكاري ، ځكه چې ته تر هرڅه دمخه نه ځان پيژني ، نه خداى اونه هم دهغه لاره چاره ، يوازې خپله سرتمبه كې ښه درته ښكاري اودهغې په پوچه نشه كې په دغه يووښتمه پيړۍ كې چې ان سعودي واكمنان هم په خپل هيواد كې نارينه ووتو خو پرځاى پريږده چې ښځوته په كازينو اوقيمارخانو كې د جوارۍ او قيمار اجازه ورکوي لاهم دوب يې ، خداى درته وايي ، چې زده كړه وكړه چې ستا خير په هغې كې پروت دي ، محمد ص درته وايي چې دخداى ومنه ، زه يې هم درته تکراروم چې دا كاردې په خيږدي ، ځكه دخداى ج لومړنى پيغام ماته هم داو چې « ولوله ... » خوته څه كوي ؟ رښتيا ته غور نه نيسي ، دزمان غږ اوغوښتنه نه اوري اونه يې مني ، په داسې حال كې چې نوربايد له خپل دغه رانده خر را كښته شي ، مورته ، خورته ، لورته درناوى وكړه ، هغوى ستا د راتلونكې ديوه ستا په ياد بله ساتي ، ښوونځي ته يې بوځه ، له خطر په پرته لاره وروښيه ، هغه مه خواروه ، هغه لكه دخپلو نومونو په شانې درني دي ، مور ، خور لور ، دخداى په هسته كړې نړۍ كې د ژوندي پري (موجود) له پاره ترټولو خواږه او درانه نومونه اويادونه ...

گرانه هيوادواله ، گرانه طالبه ، گرانه منظوره ، گرانه روښانفكره !

په وطن كې نور دجنگ او وژني له پاره حوصله نشته ، دومره ويني په دغه وطن كې تويې شوي چې نوروداسي ښار ، داسې كلي ، داسې مالت نه دي پاتې چې دلوۍ ملي وير په ترڅ كې زموږ دخوانانو په وينونه وي رنگ شوى ، اوبيا به دميندو اوخوږينو نارې نه وي په كې پورته شوي ، دومره كوڼدي اوماشومان په دغه وطن كې په خپل سبا اوبيگاه باندې حيران دي ، چې نوريې حساب دخلكوپه وينا يومستوفي هم نه شي كولاى . په داسې يوه هيواد كې چې هرچا دتمې سترگې ورته نيولي دم كړى ورنه ده چې بيا په خپلو كې زورونه سره ووهو ، ورنه ده چې دخاني واك په خاطر دټولني داكتريټ پرهيلو او غزونو باندې خپل غورونه كاڼه ونيسو . په تيروڅلويښتوكالوكې هيواد اوخلكو دهرچا څيره په دقيقه توگه په خپله اصلي بڼه وليدله ، ويې پيژندله ، اوس مور پردې ښه پوهيږو چې څوك څوك دي ؟ نوربايد د وطن دلورو گټوپه خاطر له ورو ستونزو او معاملو څخه چې پر قومي ، سمتي ، ژبني بنسټونو باندې ولاړوي تير شي ، دا وطن زموږ گډ كور دى هرچا چې قومي او ژبني توره ترملاتر له ملت له هغه څخه دملا تر پرځاى دنفرت اعلان وكړ ، زه فكر كوم دا لويه آزمويڼه ده چې بايد زده كړه ترې وكړو اونورنو ټول ديوه افغان ترسيوري لاندې ديوه روڼ اندي ځواك په توگه د افغان او افغانستان پرخوا كې وديږو ...

گرانه روښانفكره ؟

په تيرو دوو لسيزو كې په وطن كې له مذهبه نيولي ، تردودونو ، ارزښتونو ، افغانيت او افغانۍ متقابل احترام ، مشرتوب او كشرتوب ، ناريتوب او ښځينتوب ، زده كړه او مسلک ، كورنۍ سستم ، ښوونيز سستم دا ټول ارزښتونه ديوي بې بندوباره يرغلگرې پراشوتې دموكراسۍ ترنامه لاندې ديوه منظم او شعوري پلان له مخې مسخه شوي دي . په دغه ترڅ كې زما مشوره داده چې راځه نور په خپلواکه لاره پرته له دې چې روښانفكري محاذ ته دتيرو شلوکالو بدمرغي ناروغي لكه قومي ، سمتي او ژبني ستونزې راوړاندې كړو بايد يوي خواته كيږدو اوپه اوسنيوشرايطوكې ديوه واحد اولمي فكر تگلاره دخان اوملت په وړاندې طرح كړو ، يوه خبره بايد په ډاگه وكړو چې كه مور په رښتياهم په خپل هيواد كې يو رښتني روښانفكري ځواك درلوداى ، نوموړ د هيواد اوخلكو برخليک به دكورنيو افراطي

اوتفريظي افكارو له خارجي اړيكوسره په تراوكي تراوسني حده نه را رسیده. زه يوازي دومره وایم چې دنړۍ په هرځای كې هرڅوك له قومي، جهادي او انقلابي كړيوڅخه پرېوڅوا لږ ترلږ بايد خپل غږ پورته كړي اود وطن داوسني حالت ناوړه ډگرته راوړاندې شي اوپه دغه برخه كې خپل دريځ ومومي، داسې دريځ چې وطن اوخلک له افراطيت سره د شعوري ليد له مخې خدای پامانی اوځان د پردیوله شر اوشرم څخه وژغوروي...

گرانه طالبه!

په یاد به دي وي چې کابل ته ورځیرمه شوي، د لوی ملت د بدمرغۍ د پای ته رسیدنی، په خاطر ملت سندرې ته درته سرکړې چې «طالبه ډیرمي یادیږي...» خو داځل به داسې سندرې لږ له وخته مخکې وي، ځکه چې مارخورلی له رسۍ ډایرې، زه به دي دا اتلولي هلته بي شکه ومنم چې په ملي اونړیواله کچه زه پرتا باوري شم چې دوطن کونډه مور خو به مي بيا پرچا باندې نه خرڅوي؟ زه دامنم چې دنړۍ يوڅونړۍ ځواک ته ورمخکې شوي اوځان دي ستا په وينا ددي هیواد د رښتیني وارث په توگه پرې ومانه لکه چې ترومپ هم اعتراف وکړ چې: «مور هم کلک خلک یواو دوی هم کلک خلک دي» داخبره تراوسه مور په یوه دوره کې هم نه وه اوریدلې، ته امریکا ته ورمخکې شوي، خو ترتا دمخه چې هرڅوك واکمن شول، هغوی دامریکا له خوا رامخکړي شوي وو اوهرڅه يې دهغو په اراده، غوښتنه پورې هم تړلي وو اوهم يې ترسره کول، تابه د ترومپ په وړاندې په باگرام کې زموږ په اصطلاح دواکمن دريځ دامریکايي سپاهیانو په منځ کې لیدلی وي؟؟؟

زما داومنه چې دم گړۍ نړۍ له بني اویا بدې ورځې پرتا ظاهرآ حساب کړی دی، ته بايد لکه د پخوا په دود د ملت پراوړو سپورنه شي، زما مشوره درته داده چې بايد دولس ترشا داسې وديري چې څوك نوردهغو په برخليک باندې معامله ونه کړي، تیرځل هم دغه ملت پرتا باندې باورکړی و، خوته پرته له دي چې دځان وزن، ځواک او واک درمعلوم شي د ملت په اوړو کیناستي اودهغود اوړو له سره دي نیویارک ته بد بد کتل چې په پای کې يې داسې گوزاردکړ چې نه د ځان وي اونه هم د دي وطن! دا ځکه چې ته خبرنه وي چې د زمان کاروان ترتا دومره مخکې روان و چې تايي تصورهم نه شو کولای، تاله بده مرغه يوازي ځان لیده نه جهان... خو اوس بايد ترځان دمخه جهان وويني اوکه نه دوطن اوخلکوپه وړاندې د ژمني اومسوليت دغه تیره پرخپل ځان درنه پریرده. نئی نړۍ د علم اوتکنالوژۍ نړۍ ده، دلته هرڅه په یوه ټنۍ پورې تړلي دي، پر هغه څه چې ته يې بايد په رمزباندې په خلاصو سترگو ځان پوه کړي ځکه چې دلته نن سبا دم اوقدم دواړه په حساب دي، که هوبنیارنه شي دغه موقتي باورچې نوم دي په نړیواله کچه یادیږي، دابه هم نوردرڅخه واخلی اوته به بيا دپولۍ پیرق ته ببولای بولي... اود قربانی لوی شان اودريځ به دي دجاسونوویار او افتخاروي... نوره دي خوښه...؟؟؟

داهم یوه ډرامه ده اویوه ناکامه هڅه چې ویاړ اوخبره يې زموږ پرځای پاکستان اودهغو جاسوسانو ته رسیږي ځان هوبنیارکړه... نوره د خوښه!

گرانو اوسنیو واکمنو!

تاسو خو پردې ښه پوهیږي چې د آسیا په دغه لوی زړه کې دا اوږده جگړه د څه ډپاره ده؟ څوك يې ترسره کوي اود څه له پاره؟ هيله من يم چې نورمو دا اوسني روغ لیونتوب پای ته ورسوي، او پردې بايد ځان پوه کړي چې د بدمرغیو په تیره څلویښت کلنه لړۍ کې له بدمرغو مشرانوڅخه تاسې هم یاست، یوازي په یوه توپیر هغه داچې ترنورو تاسو زیات له ملته لري اویاهم ملت له تاسې لري دی. داهم لوی وائین دي چې دهرافغان له پاره يې د بي باورۍ لویه اندیښنه را منځ ته کړي ده، تردغې لیکنې پورې په خپل ټول لیونتوب که امریکاسل ځلي ناکام ترونونه له افراطی اوندان ځواک سره چې په نیغه دپاکستان دگټو پوښتنه ورسره لومړنۍ ده لاسلیک کړي بيا به هم دمنلوورنه وي، تاسو بايد پوه شي چې تاسوهم بايد ځانونه د اوسنیو تنگواړیکوله اوسنی بدمرغي ډایرې چې ملت او هویت ته مو سخت زیان رسولی را وباسئ... تاسې بايد ځانونه دملي منښت هغه پراو ته ورسوي چې خلک دباور په فضا کې درته ووايي چې:

پیزوان مې خړو اوبو بوور په غم شریکه یاره نیسه گودرونه اویاداچې نوره صحنه خوشي کړي اودغه ملت خپل سرنوشت ټاکلوته په رښتیني، نه په تقلبي توگه پریردی...؟؟؟!!

درناوی

د دوه زره شلم کال د سپتمبر ۱۰

د پانې شمیره: له 4 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی